SUOMEN MUSEOLIITTO
FINLANDS MUSEIFÖRBUND
FINNISH MUSEUMS ASSOCIATION

Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle

Viite: lausuntopyyntö 3.5.2018, asiantuntijakuuleminen 16.5.2018 klo 9.30

Asia: Suomen museoliiton lausunto, Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019–2022

Museoala valtion talouden ja tehtävien suunnittelussa

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019–2022 sisältää lisärahoituksen museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen. Lisäksi selonteossa nostetaan esiin taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantaminen lasten ja nuorten kohderyhmässä sekä taide- ja kulttuuripalvelujen vakiinnuttaminen osaksi sosiaali- ja terveyshuollon toimintaa. Kulttuuripalveluilla on selonteon mukaan tarkoitus tukea myös maahanmuuttajien henkistä hyvinvointia, toimintakykyä, yhteisöllisyyttä ja kotouttamista.

Taloussuunnitelmassa varataan valtionosuusuudistuksen toteuttamiseen 7 miljoonaa euroa, joka sisältää erittelemättömän summan esittävien taiteiden ns. vapaiden ryhmien toimintaedellytysten parantamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionrahoituksen uudistamista koskevassa esityksessä (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:1) museoiden uudistuksen toteuttamiseen esitetään 4,91 miljoonaa euroa.

Valtioneuvoston esityksessä opetus- ja kulttuuriministeriön ja ympäristöministeriön budjetteihin varataan myös yhteensä 2,275 miljoonan euron erillisraha Saamelaismuseo Siidan peruskorjaukseen ja laajentamiseen, uusien näyttelyjen tuottamiseen sekä ylläpitorahoituksen kasvattamiseen.

Suunnittelukauden 2019–2022 epäilemättä tärkein uudistus on kunta- ja maakuntauudistus, joka tulee voimaan 1.1.2020. Sipilän hallituksen linjauksessa vuodelta 2016 maakunnat vastaavat uudistuksen jälkeen maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistämisestä. Museoalaa koskevista tehtävistä erikseen on mainittu kulttuuriympäristön hoitoon liittyvät tehtävät.

Tehtävät ilman rahoitusta

Valtionosuusrahoitusuudistuksen toteuttamiseen varatulla rahoituksella on mahdollista viedä uudistus museoiden osalta läpi. Se kattaa museoiden lakiuudistuksen mukanaan tuomat lisääntyvät tehtävät ja mahdollistaa sekä lisärahoituksen uudistukselle tarvittavalle siirtymäkaudelle että henkilötyövuosien kasvattamisen siten, että uusia museoita on mahdollista ottaa valtionosuuden piiriin. On myös hienoa, että Saamelaismuseo Siidan kehittämiselle on varattu rahoitus sekä investointivaiheeseen että investoinnin nostamiin käyttökustannuksiin.

Selonteon ongelmana on se, että vaikka museo- ja kulttuuripalvelujen merkitys sosiaali- ja koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttamisessa tunnistetaan, sosiaali- ja terveysministeriön tai opetusministeriön suunnitelmissa ei ole varattu rahoitusta näiden tehtävien toteuttamiseen. Myöskään kulttuurin toimijoille ei esitetä taloussuunnitelmassa eritysrahoitusta näiden tehtävien toteuttamiseen. Selonteosta jää sellainen kuva, että esimerkiksi taide- ja kulttuuripalvelujen vakiinnuttaminen osaksi sosiaali- ja terveyshuollon tehtäviä rahoitettaisiin kulttuurille suunnitellusta rahoituskehyksestä.

Yhteiskunnallisten tehtävien kasvattaminen ilman resurssien samanaikaista lisäämistä ei ole mahdollista ilman, että kulttuurin ydintehtävien toteutuminen vaarantuu. Tehtävien ja niiden resursoinnin on kohdennuttava samoille hallinnonaloille.

Tehtävien ja rahoitussuunnittelun epäsuhta näkyy myös maakuntauudistuksessa. Maakuntatalouden suunnitelmassa kulttuuripalveluja ei mainita, vaikka ne on määritelty maakunnan tehtävissä.

Talouden suunnitelmassa huomioitava rahoituksen tasokorotus

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusuudistusta koskevaan lakiesitykseen on sisällytetty ehdotus nykyisen rahoituslain 35a §:n siirtämisestä sellaisenaan uuden rahoituslain 35b §:ään. Pykälään on kirjattu valtionosuutta saavien museoiden, teattereiden ja orkestereiden henkilötyövuoden hinnasta vuosittain tehtävä kustannussäästö, joka on leikannut vuodesta 2011 alkaen huomattavasti kaikkien valtionosuustoimijoiden rahoitusta.

Tilanteen korjaamiseksi tarvitaan kustannustason korjaus vuosina 2019–2022. Tämä on välttämätöntä, jotta kulttuurin valtionosuusalat pystyisivät täysimääräisesti täyttämään kulttuuripalvelutehtävänsä ja alojen perustoiminta pääsisi lakiuudistuksen mukaisesti käynnistymään kustannuskehitystä vastaavalta tasolta.

Museoalan jälkeenjääneisyys kustannustason kehityksestä on 8,5 miljoonaa euroa. Kustannustason korjaus mahdollistaa osaltaan museoiden ydintehtävien kehittämisen toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla. Tältä osin merkittävin tehtävä on digitalisaation mukanaan tuomien vaatimusten huomioiminen kokoelmien ja muun kulttuuriperinnön tallentamisessa ja välittämisessä.

Helsingissä 16.5.2018

Suomen museoliitto ry

Kimmo Levä
pääsihteeri